

DANSK SKOVFORENINGS TIDSSKRIFT

TILLIGE ORGAN FOR
DANSKE FORSTKANDIDATERS FORENING

INDHOLD

	Side
Artikler m. m.	
BANG, Sv.: Skovbrugsundervisningen 1863—1963	353
Kronik:	
Statsskovenes udbytte 1961—62.....	366
Tilvækstliste for Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles bibliotek.....	374
Litteratur:	
ZÖTTL, H. & R. KENNEL, : Ernährungszustand und Wachstum von Fichten-Altbeständen nach Ammoniakgas- und Stick- stoffsalzdüngung.....	377
Notits	378

**Dansk Skovforenings
Tidsskrift**

udkommer årlig med
ca. 30 ark og udsendes
i 12 hæfter ca. den 25.
i hver måned.

Forfatterhonoraret er
192 kr. pr. ark. Af artik-
ler over 8 sider leveres
gratis 50 særtryk, når der
samtidig med indleve-
ringen af manuskriptet
fremsættes ønske derom.
Eftertryk af tidsskriftets
artikler uden redaktio-
nens samtykke er ikke
tilladt.

REDAKTIONSUDVALG:

Kammerherre, hofjægermester *S. Timm*, Jyderup (formand),
Professor, dr. *H. A. Henriksen*, Skovbrugsafdelingen, Roligheds-
vej 23, København V.

Professor *Niels K. Hermansen*, Skovbrugsafdelingen, Roligheds-
vej 23, København V.

Kontorchef *N. P. Tulstrup*, Vester Voldgade 86^a, København V.

REDAKTØR: (ansvarsh.)

P. Hauberg.

**DANSK SKOVFORENINGES SEKRETARIAT
OG TIDSSKRIFTETS REDAKTION:**

Vester Voldgade 86^a Kbh. V., Tlf. Mi 2166, Postgiro 1964.

Tryk: Nielsen & Lydiche (M. Simmelkær), København V.

Thorvald Pedersen Odense A/s

Telefon (09) 12 32 88

Kævler i alle træsorter købes

PALUDANS PLANTESKOLE A/s
KLARSKOV

Skovplanter • Hæk- og Hegnsplanter
Prikleplanter

Alle godkendte Planter er underkastet Herkomstkontrollen

Forlang Prislister

Telf. Klarskov 9

C L O C

SKOVBRUGSUNDERVISNINGEN

1863—1963

Af skovrider Sv. BANG

Foredrag holdt på Landbohøjskolens skovbrugsafdeling d. 9. marts 1963 i anledning af 100-året for henlæggelsen af skovbrugsundervisningen til Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole.

På danske forstkandidaters vegne vil jeg gerne rette en varm tak til skovbrugsafdelingen, fordi der i dag gives os lejlighed til at takke og hylde afdelingen på denne mærkedag i den danske skovbrugsundervisnings historie. Og en særlig personlig tak vil jeg gerne give udtryk for, fordi det er blevet mig overladt at udtrykke nogle af de tanker og følelser, der i dag trænger sig på.

I 1856 vedtoges loven om oprettelse af Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, og efter mange og lange drøftelser blev det ved lov af 11. februar 1863 bestemt at henlægge skovbrugsundervisningen hertil. Vi, der er sønner – og i et eksklusivt fåtal døtre – af denne nu 100-årige mor, følger stedse denne ærværdige dames acta og vita med engageret interesse og kærlighed, – og som det i enhver anden god familie er skik, benytter vi denne 100 års fødselsdag som anledning til refleksioner, der dels vil tage sigte på fortiden, dels vil beskæftige sig med det nutidige, og i det omfang, det er muligt, med den tid, der kommer.

På et eller andet tidspunkt i et menneskes tilværelse sker det næsten uundgåeligt, at der dukker tanker op, der kredser om problemet: Hvem er du? Hvor kommer du fra? Hvilke er forudsætningerne for, at du er blevet, som du er? – Og på lignende måde omkring denne 100 års dag. Man spørger sig, hvad er det, der er gået forud for skovbrugsundervisningens indlemmelse i Landbohøjskolen, hvad er

begrundelsen for den form, undervisningen har fået i takt med tidens udvikling og inden for visse givne rammer, med andre ord, hvor har skovbrugsundervisningen sine rødder?

Jeg er klar over, at jeg over for denne sagkyndige forsamling ikke kan meddele meget, om overhovedet noget nyt, men alligevel kan det måske have sin interesse at forsøge at trække linierne op og repetere, hvad der gik forud for den placering af undervisningen, som loven af 11. februar 1863 medførte.

Det forekommer mig, at linien bør føres tilbage til et af det danske skovbrugs klassiske år, 1763, altså for nøjagtigt nu 200 år siden, hvor JOHANN GEORG V. LANGEN efter indstilling fra overjægermester CARL CHRISTIAN GRAM blev indkaldt til Danmark for i kronens skove at foretage en ny indretning af disse. v. Langen, der på dette tidspunkt allerede var 64 år, nåede som bekendt kun at virke få år her i landet, inden sygdom tvang ham til at lægge op, og selv om hans arbejde vel nok kun satte direkte spor i de nordsjællandske skove, vil hans navn bevares i det danske skovbrug som den mand, på hvis initiativ de værdifulde nåletræer, rødgran, ædelgran og lærk for alvor fandt indpas og fik en plads i det danske skovbrug. – Men når jeg i denne forbindelse nævner v. Langens navn, skyldes det ganske særlig, at han i sin korte arbejdsperiode her i landet faktisk indledte en egentlig skovbrugsundervisning, idet han samlede unge elever om sig på et »seminarium« eller Meisterschule, hvor han underviste dem i matematik, landmåling, korttegning, forstbotanik, taksation, planteskole drift og kulturarbejder. Flere af v. Langens elever spredtes ud over landet og har bragt resultaterne af v. Langens undervisning ud i praksis; men med v. Langens sygdom i slutningen af 1760'erne og død i 1776 må det antages, at hans undervisning er bragt til ophør og denne spæde spire til en skovbrugsundervisning i Danmark er visnet hen.

Først i 1785 gøres der atter tilløb til at etablere en skovbrugsundervisning her i landet med oprettelsen af de to

**12 - 15.000 m³ træ
EFTERLYSES**

Signalement:

Særlig ask, bøg og eg.

Oplysninger

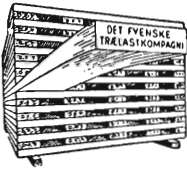
om ethvert parti - uanset
beliggenhed - der købes
til gældende dagspris....
bedes givet til

A/S KOLDS SAVVÆRK

Kerteminde

Telf. 55 - 295 og 515

Køber af træ siden 1888

Vi er køber til
ALLE EFFEKTER I
DANSK TRÆ

DET FYENSKE TRÆLASTKOMPAGNI A/S
ODENSE TELEFON (09) 122222

**MASKINER FOR SKOVBRUG
OG PLANTESKOLER**

Hako - Holder
Fræsere, Traktorer
m. m.

Rygmotor-
sprøjter og
Pudderblæsere

SIDEN 1896

HJORTSØS PLANTESKOLE

SVEBØLLE

Telf. Viskinge 20*

*Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen
med Skovfrø og -planter.*

AFFALDSKURVE for Skove og Lysthaver

Udført i Samraad med Turistforeningen

Patent anmeldt

TELF. ÆGIR 103

EMIL DEDERDING

Glasvej 10
København NV.

Forlang prospekt

militære jægerkorps, et i Holsten og et på Sjælland med domicil henholdsvis i Kiel og i Helsingør. – Det blev bestemt, at skovbrugsundervisningen skulle indgå som et led i den militære uddannelse, og man påbegyndte i 1785 en hvervning til de to korps af »Folk af god exterieur, som synes at have Genie, og på hvis hidtil førte Conduite intet er at udsætte«.

Ved jægerkorpset i Helsingør blev en af v. Langens medarbejdere, JOHANN WILHELM STOCKMAR, udpeget til at varetage den egentlige skovbrugsundervisning, men skolens levetid her blev kun kort, idet det ved en ny hærreform i 1790 blev besluttet, at undervisningen i Helsingør skulle ophøre.

I Kiel fik undervisningen et noget mere stabilt forløb. Den skiltes efterhånden helt ud fra den militære uddannelse og blev en ren skovbrugsuddannelse, der med BINZER som leder til 1811 efterfulgt af WARNSTEDT, og med VALENTINER, REIMER og NIEMANN som lærere gennemførte en undervisning, der omfattede naturfag med særligt henblik på skovbrug og jagtvæsen, forstgeografi og forststatistik, regning og matematik, hvortil kom praktiske øvelser og studierejser. Reimer og Niemann, der overlevede Valentiner, døde begge i 1832, og da der i samme år ved en kgl. resolution var blevet oprettet en forsteksamen i København med en vis tilknytning til Københavns universitet, ophævede man Kieler-skolen, og skovbrugsundervisningen var fra da af fast knyttet til København.

Det skal nævnes, at der sideløbende med undervisningen i Kiel faktisk bestod en mulighed for at tage forsteksamen ved universitetet i København, hvor botanikeren ERIK VIBORG fra 1799 holdt forelæsninger over forstbotanik. Til disse forelæsninger knyttedes efterhånden undervisning og eksamen i naturvidenskaber, matematik og landmåling, men ikke i de egentlige skovdyrkningsfag. Men i 1820 blev det bestemt, at også denne undervisning og dermed muligheden for skovbrugseksamen ved Københavns universitet skulle ophøre.

Vi står således i 1832 i den situation, at der siden 1763 var påbegyndt 4 forskellige undervisninger i skovbrug, som alle nu var likvideret, nemlig:

v. Langens, der kun varede nogle få af årene i 1760'erne, og som på ingen måde var autoriseret,

Jægerkorpset i Helsingør, hvor undervisningen kun var effektiv 1785-1790,

Forsteksamen ved universitetet i København fra 1799 til 1820 og endelig

Jægerkorpset i Kiel, oprettet 1785 og med visse afbrydelser effektiv til 1832.

Det må således siges, at vor 100-års fødselsdagsbarns afstamning til 1832 har været noget broget og for samtiden sikkert stort set utilfredsstillende. Thi det må erindres, at epoken omfatter de store reformers periode og året 1805, hvor fredskovsforordningen ved C. D. F. REVENTLOW så dagens lys, – den forordning på hvilken hele vort skovbrugs fremtid skulle komme til at hvile. Og man tør måske sige, at uden fredskovsforordningen ingen basis for en virkelig dansk skovbrugsundervisning, ligesom det formentlig ville være utænkeligt at håndhæve principperne i fredskovsforordningen uden den sagkyndige indsats, der må hvile på den specielle uddannelse og oplæring, som skovbrugsundervisningen giver forudsætningerne for.

Det må da også ses som en konsekvens af utilfredshed med de uddannelsesmæssige forhold, når man ser, at der i 1820'erne opstod en indgående diskussion om, hvorledes man bedst kunne løse de undervisningsmæssige problemer. Men først i 1832 kom disse drøftelser til afslutning ved, at der nu oprettedes en særlig forsteksamen i København, altså samtidig med at undervisningen i Kiel ophævedes. Der blev udformet nærmere regler for undervisningens opbygning, hvoriblandt skal nævnes 2 års praktisk uddannelse ved et skovdistrikt, et princip, der i hovedsagen er bibeholdt ved den nutidige uddannelse og et princip, der tør siges at have haft den allerstørste betydning for hele vor uddannelses natur.

P. BORK & CO. A/S

OREHOVED HAVN

^{A/s} KORINTH SAVVÆRK

og datterselskab

ALLESTED SAVMØLLE &
TRÆLASTHANDEL

Køber: Dansk løv- og nåletræ

FARSTRUP SAVVÆRK
& STOLEFABRIK ^{A/s}

Grundl. 1910

FARSTRUP ST.

Telefon Veflinge 28-48-128

Er køber til kævler i eg og bøg

John Rolskov's Planteskole

Sdr. Vissing Telf. 53

*Vi anbefaler os med alle Arter
Skovplanter i gode Provenienser*

Skovplantekulturerne staar under
Herkomstkontrollen med Skovfrø
og -planter.

**Eg, Lærk og
Douglas**

købes til specialbrug

KARSHOLTE SAVVÆRK

v/H. Barner Jespersen . Dianalund

tlf. Dianalund 77

Vi er Købere til

Asketræ

i Kævler samt Snitgavn, ret og rundt,
frit for Knaster og Overgroninger,
ikke under 16 cm. Top og i Læng-
der 800 - 900 - 1200 og 1400 m/m
Betaling kontant.

Trævarefabrikken »Skovhastrup«

HVALSØ — Telf. Hvalsø 33

Til at overvåge og kontrollere den nye ordning nedsattes den såkaldte Forstexaminations-Commission, hvis formand blev den højtansete landøkonom JONAS COLLIN. I kommissionen sad iøvrigt forskellige naturvidenskabsmænd, hvoriblandt H. C. ØRSTED, og praktiske forstmænd. – Undervisningen blev lagt i hænderne på en forstdocent, den unge LUDVIG SOPHUS FALLESEN, der dog døde 1840, kun 33 år gammel. Fallesen, der egentlig var matematiker, skulle efter at have søgt uddannelse i skovbrugsfagene ved rejser i Frankrig, Tyskland og Italien, foruden i matematik undervise i de egentlige forstlige fag, men hans virke blev som nævnt kort, og efter hans død i 1840, måtte chefen for forstkontoret, F. F. v. WIMPFEN, der under Fallesens rejser havde varetaget undervisningen, atter træde til.

Først i 1842 blev der udpeget en ny forstdocent. Valget faldt på den 32-årige JOHAN FREDERIK HANSEN, der i modsætning til Fallesen allerede havde en vis forstlig uddannelse, – først ved praksis på Bregentved under skovrider N. B. ULRICH, og derefter ved et kort kursus ved skolen i Kiel, indtil denne blev ophævet. Han tog derefter forstkandidateksamen i Tharandt, rejste nogle år i Europa og vendte i 1835 tilbage til Danmark, hvor han i årene til 1842 var beskæftiget ved praktisk skovbrug.

J. F. Hansens opgave som forstdocent blev for så vidt nøje præciseret, idet han »skulle gå de forststuderende til hånd med deres studieplan ved at give den nødvendige anvisning til den hensigtsmæssige benyttelse af deres tid«, – og desuden skulle han holde forelæsninger og eksamination i den egentlige forstvidenskab. Det var svært nødvendigt at have en sådan konduktør for de forststuderende, idet undervisningen på dette tidspunkt i realiteten var hjemløs. Nogle forelæsninger skulle følges på universitetet og nogle på Polyteknisk Lærestanstalt, hvor også eksaminationerne fandt sted.

Vi er nu ved at nå frem til året 1863, det år, hvor det ved loven af 11. februar 1863 blev bestemt, at skovbrugsundervisningen lokalemæssigt skulle henlægges til den i 1858 indviede Veterinær- og Landbohøjskole, men uden at skov-

brugsundervisningen iøvrigt skulle indlemmes direkte i dennes undervisningsplaner. Forud for den nævnte lov var gået meget bevægede forhandlinger, idet der herskede dyb uenighed mellem en af indenrigsministeriet nedsat kommission om etablering af en højere landøkonomisk undervisning og Forstexaminations-Commissionen om, hvor skovbrugsundervisningen skulle placeres. Også forstdocent, nu professor J. F. Hansen deltog i disse overvejelser på Forstexaminations-Commissionens side, hvis synspunkt var, at skovbrugsundervisningen skulle bevares ved universitetet. Denne indstilling har vel nok været dikteret af frygten for, at det nye og ukendte, den nye højskole, ville overskære de akademiske bånd, der havde knyttet skovbrugsundervisningen til universitetet og læreanstalten, og den blev yderligere accentueret ved den højst akademiske sammensætning af Forstexaminations-Commissionen som kontrollerende instans for skovbrugsundervisningen. Afslutningen på denne stridens og drøftelsernes periode blev dog endelig markeret ved at Forstexaminations-Commissionen blev ophævet i 1869 og skovbrugsundervisningen knyttedes således de facto fra 1863 og de jure fra 1869 til den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole som en del af den undervisning, der meddeles her. Og kun i forbindelse med de nylig stedfundne overvejelser om Landbohøjskolens placering har der siden været tanker fremme om en udflytning af skovbrugsundervisningen.

Når vi samles her i dag, er det således for at markere året 1863, der dels – som nævnt – dannede afslutning på en lang og søgende periode inden for skovbrugsundervisningen, og dels danner indledningen til denne 100-årige periode, ved hvis afslutning vi står i dag, og igennem hvilken det søgende og usikre er blevet afløst af en stedse fastere opbygning.

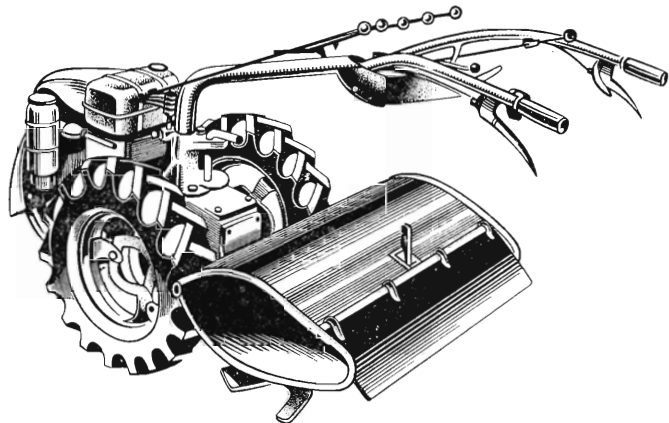
Der er næppe tvivl om, at J. F. Hansen begyndte sit arbejde under den nye ordning som en skuffet mand; hans skuffelse og utilfredshed blev yderligere styrket derved, at han i sine ideer om skovbrugsundervisningen og studiets tilrettelægning kun sjældent kunne få medhold hos de administrerende myndigheder, og i 1872 tog han som 62-årig

Netop for det svære arbejde i skovbrug er denne robuste universaltraktor en enstående hjælper! Dens 9 HK dieselmotor har et rigeligt kraftoverskud for trækraft af de mange tilhørsredskaber.

AGRIA TIL TRANSPORT med 2-hjulede anhängere eller sværere arbejdsvogne.

AGRIA MED REMSKIVE, 310 diameter og 100 mm bred - trækraft i timevis for save og andre stationære maskiner.

AGRIA MED VENDE-PLOV: Med dybdekontrol og sideindstilling. Særlig egnet for mindre arealer.

AGRIA

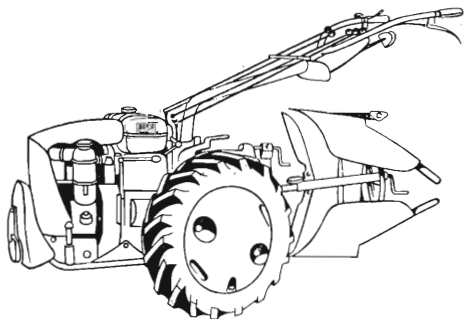
SPORES OVERALT

AGRIA 8/9 HK type »2800«
4-takts dieselmotor med 12 gear, hastighed 1,1 - 15 km/t.

AGRIA-SYSTEMET omfatter universaltraktorer fra 2½ til 12 HK med ca. 50 kombinationsredskaber.

AGRIA-forhandlerne hjælper Dem med alle nærmere oplysninger, demonstrerer gerne de forskellige typer for Dem, yder den landskendte AGRIA-service, og leverer reservedele omgående.

Skriv — klip ud
— og læg kuponen i postkassen

AUT. AGRIA-FORHANDLERE:

Sjælland, Loll.-Falster: Henrik A. Fog,
Lyngager 9-11, Kbhvn. - Glostrup,
tlf. 966611

Fyn: G. Holmberg, Nyborgvej 226,
Odense, tlf. 112508

Nordjylland/Nord: Hjørring Jern-&Stål
A/S, Hjørring, tlf. 1500.

Nordjylland/Syd: G. Jørgensen
Hadsundvej 95, Aalborg, tlf. 26853.

Midtjylland/Nord: Marius Hansen
& Søn, Jærgårdsgade 29, Aarhus,
tlf. 22288.

Midtjylland/Syd: Th. Knudsen A/S,
Dalbygade 5, Kolding, tlf. 3800.

Sønderjylland: Harry Enemark,
Ramsherred 16 Aabenraa, tlf. 23944&21294

Bornholm: A. P. Hellisen.
Lobbæk. tlf. 16.

Send mig gratis Deres illustrerede
8-siders kataloger & prislister over
AGRIA universaltraktorer.

AGRIA 2½ HK, 4 HK,
 6 HK, 7 HK,
 9 HK, 12 HK,
 6 HK, motorslå-
maskine

(sæt X ved det, der interesserer
mest)

Navn _____

Adr. _____

Reserveret postvæsenet

Postbesørges
ufrankeret
(modtageren
betaler
porto/en)

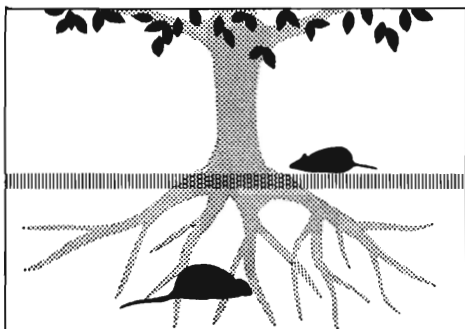
60

Til

IMPORTØREN
H. G. ENEMARK A/S

Lyngager 9-11
Kbhvn.-Glostrup

DSKF. VI 63

MUS eller MOSEGRISE

Vi har de mest effektive præparater til udryddelse af disse skadedyr i skoven.

Til mosegrise er Ratin's Tørpræparat både 100% effektivt og praktisk at arbejde med.

Vi har service-afdelinger over hele landet. Henvend Dem til os og få alle oplysninger.

Tlf. GO *9880 - Virginiavej 7 - København F.

FORENINGEN DANSKE STAVEFABRIKERS FÆLLESKONTOR

AABOULEVARD 5 . KØBENHAVN V

TELEF.: CENTRAL 14875

TELEGRAM-ADR.: STAVKONTOR

FROST A/S

*Planteskoler, Skovfrøhandel
egne Kløngestalter*

BØRKOP . Telef. 48 og 112

Specialiteter :

Skovplanter
og Skovfrø

Prisliste sendes franko på forlangende

Køber kontant

Bøgekævlér,
Finér- og Plankekævlér I og II
Egekævlér og
Askekævlér
samt alle øvrige Løvtræsarter

JØRGEN JØRGENSEN A/S

Augustenborggade 11 . Aarhus . (061) 4 6 666

VI ER KØBERE TIL:

Kævlér i bøg

Hyllinge Træindustri A/S

Tlf. Hyllinge 64

sin afsked efter i 30 år at have virket som den eneste lærer i skovbrug. J. F. Hansen var med sin indstilling over for skovbrugets økonomiske muligheder, hvor han stærkt knyttede trådene tilbage til de tanker, som C. D. F. Reventlow havde gjort sig til talsmand for, langt forud for sin tid. Allerede i 1852 havde han ved 4. Landmandsforsamling i København givet udtryk for sine tanker ved et foredrag med titlen: »Er der tilstrækkelig grund til i Almindelighed at holde på den længere Omdrift i Bøgeskov?«, – uden at dette foredrag formåede at give genlyd i en epoke, hvis indstilling – trods C. D. F. Reventlow og nu J. F. Hansen – over for skov og skovbesiddelse mere var et spørgsmål om herlighedsbesiddelse end om en uudnyttet økonomisk mulighed.

Som en lykkelig begivenhed og af uvurderlig betydning for den udvikling, der i tiden derefter kommer til at præge skovbrugsundervisningen og dermed skovbruget, må nævnes udgivelsen posthumt af VAUPELL's geniale værk »De danske Skove«, der efter det fuldt færdige manuskript udkom i begyndelsen af 1863, altså i disse dage for netop 100 år siden.

Denne kombination af den tidligt vågnede forståelse for skovbrugets økonomiske muligheder med forståelsen af skovens natur, således som Vaupell viste denne, er det, der har bragt vor skovbrugsundervisning og dermed vort skovbrug frem til den plads, som dansk skovbrug i dag tør glæde sig ved, – takket være de mænd, der har viet deres kræfter og evner til danske skovbrugeres oplæring og dygtiggørelse. – Og lykkelig har skovbrugsundervisningen været ved at kunne tælle en række forskere og pædagoger som sine tjenere, der ved undervisningen har formået at give kundskab og inspiration til de studerende, hvis opgaver har været at bringe deres tanker og resultater ud i praksis.

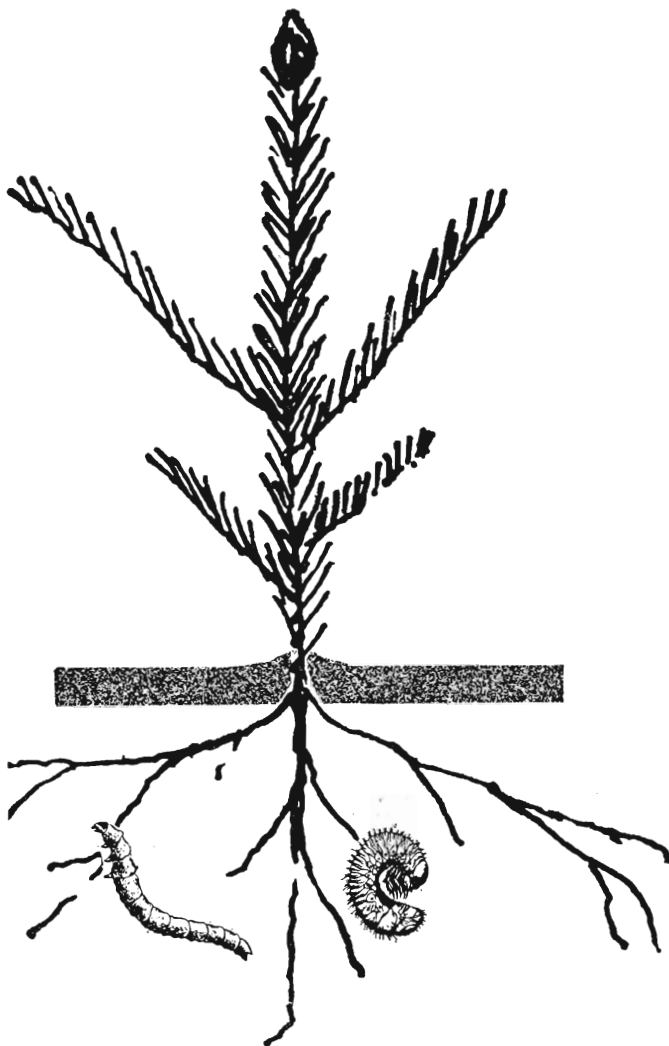
Denne udvikling samler sig om skovbrugsundervisningens lærerkræfter i det forløbne århundrede: P. E. MÜLLER, C. V. PRYTZ, A. OPPERMAN, JOHS. HELMS, CARL MAR: MØLLER, A. HOWARD GRØN og i den allernyeste tid triumviratet, P. MOLTESEN, NIELS K. HERMANSEN og H. A. HENRIKSEN.

Det vil være naturligt at fremdrage nogle træk fra denne periode og under disse mænds auspicer.

Som nævnt ophørte J. F. Hansens lærergerning ved skovbrugsundervisningen 1. januar 1873, men allerede i 1867 var man på Landbohøjskolen klar over, at der måtte findes en afløser for J. F. Hansen. Valget faldt på den 27-årige forstkandidat P. E. MÜLLER, der i 1868 sendtes på en næsten 3-årig rejse til skovbrugsakademier i Tyskland og Frankrig, hvor han dels studerede skovbrug og skovbrugsundervisning og dels helligede sig zoologiske studier, der fra den tidligste ungdom havde hans dybe interesse. P. E. Müller havde ved sin kaldelse til uddannelsen som skovbrugslærer betinget sig, at undervisningen skulle deles på 2 lærerposter, og skønt dette var blevet stillet ham i udsigt, måtte han dog alene overtage undervisningen fra 1. januar 1873. P. E. Müller virkede som lærer ved skovbrugsafdelingen kun i 9 år, indtil han i 1882 fik tilbudt stillingen som overførster ved de nord-sjællandske statsskove, en stilling som han modtog og beklædte til 1911, da statsskovenes administrationsforhold blev ændret.

P. E. Müllers arbejde og gerning som lærer og forsker har været af skelsættende betydning for dansk skovbrug. Jeg skal ikke her komme ind på at omtale P. E. Müllers indsats i detaljer, men nøjes med at fremhæve fra hans omfangsrige forfatterskab: »Forelæsninger over Skovdyrkningslæren« 1881 og afsnittet om skovbruget i Falbe-Hansens og Scharlings værk 1887: Danmarks Statistik, – værker, hvori den røde tråd er P. E. Müllers dybtgående forståelse af skovbrugs betydning som økonomisk objekt: »Skovbruget må søge at begrunde sin eksistens på sit eget økonomiske Værd, ved sin betydning som sikkert og i forhold til Sikkerheden rentabelt Kapitalengagement. Skovbruget må gå over fra at være en Bruttoproduktion for Konsumenten til en Netto-produktion for Producenten«, skriver han. P. E. Müllers navn kan ikke nævnes, uden at man samtidig nævner den række af afhandlinger, der meddeler resultaterne af hans

Effektiv bekæmpelse af jordboende skadedyr

Aldrex 30
bekæmper;
Smælderlarver
Oldenborrelarver
Knoporm

Aldrex 30 og Aldrex Pulver 2½ % er Shell's effektive midler til bekæmpelse af de jordboende skadedyr, der på larvestadiet øder planternes rødder og derved forringer afgrøden. Een behandling med Aldrex er i almindelighed nok til bekæmpelse af denne plage

Shell Aldrex 30 og Shell Aldrex Pulver 2 ½ % er anerkendt af Statens Forsøgsvirksomhed i Plankultur til Sprøjtning mod smælderlarver før såning med henholdsvis 10 l og 120 kg pr. ha.

Få nærmere oplysninger - tal med Deres forhandler eller ring eller skriv til Shell Vore konsulenter og vort omfattende brochurmateriale står frit til Deres disposition Forlang brochure

Shell Kemikalier

Aldrex 30

A/S Dansk Shell
Kemikaliefod.
Kampmannsgade 2
København V
Telf. MI 5340

AKI
STØDOLIE

til bekæmpelse af
rodfordærversvamp
(FOMES ANNOSUS)

- ★ — **har hurtig virkning**
på grund af sit store indhold af fenoler.
- ★ — **forhindrer ikke stubbens normale forrådnelse**
idet den konserverende virkning ophører i løbet af 3 til 6 måneder.
- ★ — **er tilsat rødt farvestof**
hvorved inspektion af de behandlede områder lettes.

AKTIESELSKABET FOR KEMISK INDUSTRI

BYGGMATERIALEAFDELING

AALBORG
Telf. (081) 3 41 77

AMALIEGADE 15 - KØBENHAVN K
(01) Central 6388

VEJLE
Telf. (042) 1, 12 86 - 25 67

undersøgelser af jordbundens biologiske forhold, hvor han som den første redegjorde for og forstod problemerne muld og mor og disses betydning for skovens trivsel.

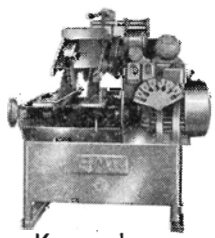
Som nævnt ophørte P. E. Müllers lærergerning ved skovbrugsafdelingen uventet allerede i 1882; som hans efterfølger udpegedes – stadig som eneste lærer ved skovbrugsafdelingen – C. V. PRYTZ, og først i 1887 lykkedes det at få undervisningen delt mellem 2 lærere ved ansættelsen af A. OPPERMANN. Uanset det oplæg i henseende til forståelsen af betydningen af økonomien i skovbruget, som Prytz havde overtaget fra sin forgænger, P. E. Müller, lykkedes det ikke ganske for Prytz igennem sin undervisning at kalde konsekvenserne af P. E. Müllers tanker til fuld udfoldelse, muligvis også fordi skovbruget i hin periode i sig selv stadig væk endnu ikke var sig den økonomiske nødvendighed fuldt bevidst. Han erkender selv dette og udtaler lidt bittert i sin sidste afhandling 1927 i Landbohøjskolens årsskrift, at vel har skovbrugsundervisningen i de sidste 50 år været i jævn fremadskridende, – men på et punkt, skovbrugsøkonomien, finder han snarere et brud med fortiden – og han giver for så vidt blankt op ved at skrive: »Under disse Forhold maatte Højskolens Undervisning indskrænke sig til gennem Skovbrugsøkonomien . . . at sætte de vordende Forstkandidater i Stand til at undersøge og bedømme Virkningerne af de Arbejder, de selv kommer til at udføre eller iværksætte«.

Ved delingen af skovbrugsundervisningen i 1887, blev fagene historie, statistik, træmåling, vare- og handelslære overdraget til den 26-årige forstkandidat A. OPPERMANN. Oppermann virkede ved skovbrugsundervisningen til han i 1917 blev forstander for Statens forstlige Forsøgsvæsen. – Når Prytz således måtte konstatere en vis stagnation i interessen for de fag, specielt økonomien, som han docerede, må det siges, at Oppermann formåede at fremkalde en stadig udvidet forståelse for sine fag, som han i kraft af sin omfattende viden og overlegne begavelse forelæste med en livfuldhed, der måtte fange tilhørerne.

Modsætninger, som Prytz og Oppermann må siges at have været, medførte, at deres samarbejde ikke kan karakteriseres som det mest ideelle. Det siges, at fløjddørene mellem de to afdelinger ikke alene var lukket, men ligefrem låset i over 20 år. Med 1917, hvor Oppermann forlod skovbrugsundervisningen og efterfulgtes af JOHS. HELMS, ændredes disse forhold, og perioden 1917-1927, i hvilket år Prytz trak sig tilbage, til og med 1930, hvor Helms, praktikeren med den store videnskabelige interesse, af helbredsmæssige grunde opgav lærergerningen, blev overgangen til endnu en ny epoke i skovbrugsundervisningens historie.

For – hånden på hjertet – var det ikke, som om der var noget, der var ved at gå i stå? Skete der den fornyelse og den opbygning, som man kunne have ventet sig i pagt med tidens strømninger og den skovbrugshistoriske arv? – Åh jo, et og andet skete der naturligvis, men først i 1927, da CARL MAR: MØLLER og i 1930, da A. HOWARD GRØN trådte til, følte det, som om vinduerne blev slået op på vid gab, og støvet hvirvlede væk fra hylderne, da Møller og Grøn med unge og friske kræfter tog fat på de foreliggende opgaver. Havde man hidtil været vidne til en evolution, ja, måske på visse områder endda en stagnation i behandlingen af undervisningen og orienteringen i vort fag, så man nu en revolution, hvor indtrykkene fra det forstlige Europa strømmede ind ad vore åbne vinduer, og hvor økonomiens logiske og ubønhørlige kendsgerninger og læresætninger blev banket ind i os med Møller og Grøn som de inspirerede og inspirerende fortolkere. Jo, i sandhed, en ny epoke var begyndt.

Jeg tror, vi endnu er denne periode så nær inde på livet, at jeg ikke vover at fordybe mig i dens detaljer, så jeg vil mene, jeg gør rigtigst i fra denne talerstol blot at rette den mest dybtføjlede tak til Carl Mar: Møller og A. Howard Grøn for den betydning, de har haft og har for accelerationen i vor viden om skovbrug, bibragt os gennem deres nok forskelligartede, men lige berigende form for undervisning, hvad enten denne er givet os i skolestuen, ved det skrevne

Kantværk

Slibeautomater

Opklodssave

Kantværker

Kløvsave

Hydraulisk splitsav

Spånsugeanlæg

Flishugger

Fremtræk

Pendulafkorter

Rundsavaksler

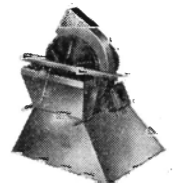
Masseartikler

Dobbeltafkortersave

Transportruller

Transportanlæg

Rulleborde

Barkskræller

SAVVÆRKSMASKINER

BÜLOW MØLLER Maskinfabrik, Roskilde

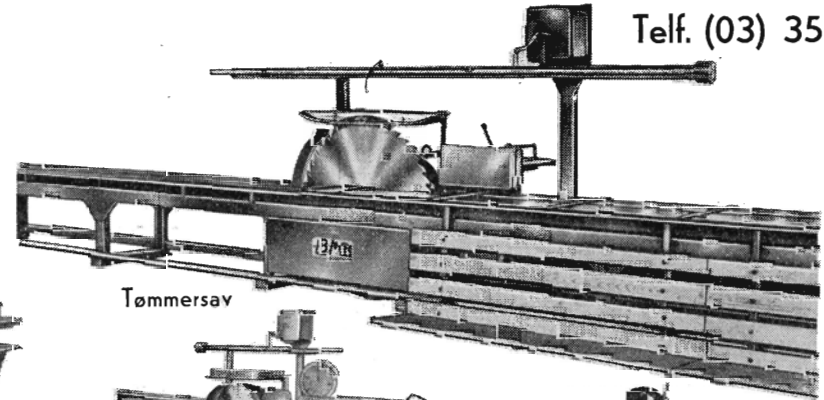
Telf. (03) 351898

Barkskræller

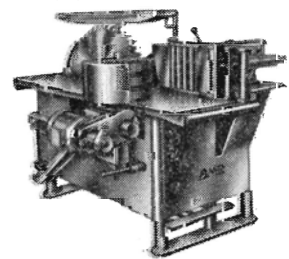
Lan m. skala

Kraner

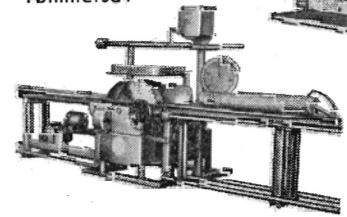
Taljer

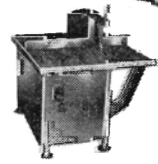
Tømmersav

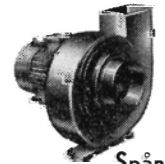
Valsekløvsav

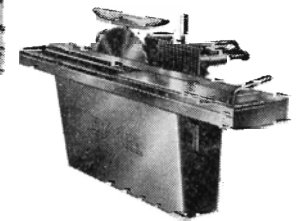
2-klinget tømmersav

Afkortersav

Spånsuger

Split-opklodssav m. rullebord

skovbrugets
højre
hånd...

DAVID BROWN

De kan stole på DAVID BROWN. Den er en sikker og pålidelig daglig hjælp hele året rundt. DAVID BROWN kan det hele... den er kraftig, effektiv og yderst velegnet til arbejde i vanskeligt terræn.

I standardudstyr og driftsøkonomi giver DAVID BROWN også mest for pengene.

Ring eller skriv efter flere oplysninger, eller forlang demonstration.

SALGSINSPEKTØRER:

Sv. Christoffersen, tlf. Aalborg 3 51 23 — Jørn Olsen, tlf. Fabjerg 99 v/Lemvig — K. M. Nielsen, tlf. Eng-have 60 v/Præste — Erik Frederiksen, Glostrup, tlf. 96 24 08 — F. Filipsen, Hovedvejen, Ullerslev. Tlf. (09-35), Ullerslev 377.

A/s LANTRACO
ROSKILDE • TLF. (03-366) ROSA *5450

ord eller ved demonstration og samtale i skoven. Dansk skovbrugsundervisning skylder Møller og Grøn mere tak, end det næsten er muligt at udtrykke med dette lille ord.

Som Møller og Grøns arvtagere har så triumviratet Moltesen, Hermansen og Henriksen overtaget vor akademiske skovbrugsuddannelse, alle tre elever af Møller og Grøn, skolet ved dem og inspireret ved deres ånd. – Målt med skovbrugets alen har deres virketid endnu kun været kort, men tilstrækkelig lang til, at vi føler deres format og anerkender deres evner til at leve op til de krav, der stilles til videnskab og til undervisning i en så eksplosiv periode, som den vi nu gennemlever. Også dem skylder vi tak, fordi det er lykkedes dem at gribe tråden fra den fjerne fortid og ikke mindst fra den nyeste tid, og vi ønsker dem held og lykke til at lade stafetten gå videre til deres elever og medhjælpere i det lange spil, som er særegent for vort fag.

I min tak er det mig magtpåliggende også at indbefatte den lange række af lærere, der har varetaget undervisningen af os skovbrugere i grundfagene og hjælpevidenskaberne. Vi førststuderende har stedse haft den fornemmelse, at Landbohøjskolen har omfattet os og vort fag med en speciel interesse, så stærk, at vi til tider kan have haft følelsen af, at speciallærerne har anset deres fag, ja, helt som hovedfag ved uddannelsen, – nu og da med katastrofale eksamenskønskvenser for de studerende. Jeg skal kun konstatere dette som et udslag af den nævnte interesse for os, og jeg benytter lejligheden til at takke Landbohøjskolens lærerstab uden for de egentlige skovbrugsfag for den betydning, undervisningen i grundfag og specialfag har haft for det billede, der også kulturelt dannes i offentlighedens øjne af en forstkandidat.

Vi har nu set lidt på vor 100- eller rettere 200-årige mors aner, og vi har kastet et blik på dem, der i dag står i første linie over for den opgave at bringe tingene videre. – Og hvor står vi så i dag? Hvad har vi opnået, og hvad har vi udrettet? – Nu er det jo ikke skovbrugets 100-års dag, men

skovbrugsundervisningens 100 års dag, vi samles om, men jeg tør dog hævde, at skovbrugsundervisningen i meget høj grad tjener til at holde skovbruget i gang og til at finde nye veje, så undervisningens ansvar er for så vidt lige stort for de unge, der søger skovbrugsuddannelsen som over for det fag, det erhverv de skal tjene.

Med tørre tal kan vi vise, at vor produktion langsomt men sikkert er steget og vel nok vil stige endnu gennem en år-række, ja, vi kan vel sige, at den inden for en lille menneskealder er blevet fordoblet, – undervisningen har sin store andel i denne kendsgerning. Skovbrugsøkonomien, der siden Reventlows dage har været doceret for os på så vekslende måder, bør vi nu kunne forstå og udnytte på linie med den økonomiske tankegang, der findes naturligt inden for andre erhverv, – er dette et eller andet sted ikke trængt helt igennem, er det i alle tilfælde ikke de sidste 30 års undervisnings skyld. Skovdyrkningen vil være i en periode, hvor det teknisk fuldkomne ofte må vige, tvunget af den økonomiske nødvendigheds hårde dyd, og også i planlægningsfagene taget i ordets videste forstand vil vi se skovbrugsøkonomien som den røde ledetråd for dispositionerne. Med glæde må det da også hilses, at der til undervisningen nu er knyttet et skoledistrikt, hvor teorierne kan efterprøves i praksis, – og må jeg som praktiker tilføje min glæde over, at flertallet af nuværende og tidligere skovbrugslærere nu selv i praksis som skovejere eller distriktsbestyrere får lejlighed til at afprøve, hvad de docerer og docerede. Det giver fast bund under fødderne og borger for, at skovbrugsundervisningen får en sund og naturlig tilknytning til praksis. I denne forbindelse nævner jeg også skovbrugsafdelingens velkomne ekskursioner landet over, her skabes den atmosfære af gensidighed og kammeratskab, som er et kendetegn for forholdet mellem os, i hvis lykkelige lod, det er faldet at arbejde med de danske skove. Lad mig nævne den udbygning, der er sket i faget teknologi, helt i pagt med de krav, der vil blive stillet os nu og i fremtiden, og dækkende skovbrugets og træindu-

striens behov for en sådan speciel uddannelse, – en udbygning af studiet, som vi må hilse som et udslag af den aktualitetssans, der præger vor skovbrugsundervisning.

Lad mig da slutte med at ønske. Jeg vil ønske, at det må dages for skovbrugsafdelingen, således at den i nær fremtid må komme til at disponere over lokaliteter, der bedre end nu vil kunne tilgodese de krav, som fremtiden vil stille om en stadig udbygning af uddannelsen. Vi må imødesee en udvidet specialisering i studiet, der vil medføre, at der må skaffes udvej for, at en øget lærerstab kan disponere over de fornødne lokaler med tilhørende laboratorier og apparatur, således at linien og udviklingen i den danske akademiske skovbrugsundervisning kontinuieres til gavn for vort skovbrug og de dertil knyttede industrielle og forskningsmæssige områder og til gavn for vort lands økonomiske udvikling og anseelse.

Jeg hylder og takker skovbrugsundervisningen i dens 100-årige beståen ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole med den gamle akademiske hilsen:

Vivat, crescat, floreat.

KRONIK

Statsskovenes udbytte 1961-62

Direktoratet for statsskovbruget har udsendt »Oversigt over de danske statsskoves¹⁾ udbytte af ved og penge for finansåret 1961—62«.

Finansårets hoveddata.

Totalareal	83.132 ha
Træbevokset areal	64.820 »
Hugst ²⁾ ialt	420.533 m ³
Samlet indtægt	37.458.317 kr.
Nettoindtægt uden fradrag for forrentning	7.391.377 kr.
Ejendomsværdi	ca. 126.024.800 kr.
Grundværdi	ce. 51.302.300 kr.

Arealforhold.

Pr. 1. april 1961 blev Stenholt Vang, Mølletykket, Nødebo Holt og Selskov, ialt ca. 464 ha, fraskilt Nødebo distrikt for at overgå til et selvstændigt, nyt statsskovdistrikt, Stenholt distrikt, til brug for skovbrugs- undervisningen på Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole.

Tirsbjerg plantage, der ifølge testamentarisk bestemmelse har tilhørt den danske stat siden 1914, er henlagt under Randbøl distrikt, hvis totalareal herved er forøget med ca. 23 ha.

Åbenrå distrikt er blevet formindsket med ca. 7 ha ved salg af en del af skovridergårdens tjenestejord og forøget med ca. 17 ha ved køb af Langbjerg skov m.v.

Sønderborg distrikt er blevet forøget med ca. 4 ha ved køb af et engareal i Fjordmosen.

De øvrige mindre ændringer i arealtallene er en følge af arealafståelser til vejanlæg o.lign. samt mindre arealerhvervelser.

Statsskovenes samlede areal er herefter forøget med ca. 40 ha til ialt 83.132 ha eller ca. 1,9 % af Danmarks totalareal. Af de 83.132 ha er ca.

¹⁾ Omfatter her og i det følgende kun de under direktoratet for statsskovbruget henhørende skove, medens statens øvrige skovarealer (Sorø Akademi, klitplantager, præstegårdsskove m.v.) er holdt udenfor.

²⁾ Omfatter her og i det følgende principielt salgbar masse over 5 cm, for nåletræ stammeved.

64.820 ha bevokset, hvilket modsvarer ca. 17 % af landets samlede træbevoksede areal.

Statsskovenes træbevoksede areal, incl. lyst- og værnskov, fordeler sig efter bevoksninger procentvis således:

	Bøg	Eg	Andet løvtræ	Nåletræ
	pct.	pct.	pct.	pct.
Gruppe B.....	37	10	9	44
Gruppe C.....	3	4	2	91
Gruppe D.....	56	22	12	10
Gruppe B + C.....	23	7	6	64
Ialt	23	8	6	63

Grupperingen af distrikterne er den samme som tidligere, nemlig *B*: de egentlige skovdistrikter, *C*: hedeskove og ikke fuldt producerende skovdistrikter og *D*: Jægersborg distrikt og planteavlstationen.

En omtrentlig fordeling af det træbevoksede areal til aldersklasser fremgår af tabel 1 i oversigten for 1956/57.

Materialudbytte.

Den af statsskovvæsenet i 1961/62 skovede, salgbare vedmasse over 5 cm (planmæssige effekter) er opført træarts- og distriktsgruppevis i tabel 1, hvoraf fremgår, at summen for alle træarter på samtlige distrikter udgjorde 420.533 m³, hvilket er 6.098 m³ eller 1,4 % mindre end statsskovenes samlede planmæssige hugst, der for 1961/62 udgjorde 426.631 m³ eller 1106 m³ mere end i 1960/61. Den tilsvarende solgte vedmasse udgjorde 395.013 m³, hvilket er 31.618 m³ eller 7,4 % mindre end den planmæssige hugst.

De træbevoksede arealer og de derpå skovede vedmasser fordeler sig til de to distriktsgrupper B og C på følgende måde:

B: 57 pct. af det træbevoksede areal med 75 pct. af hele den skovede vedmasse.

C: 43 pct. af det træbevoksede areal med 25 pct. af hele den skovede vedmasse.

Afsætningsforhold.

Den forringelse af afsætningsforholdene for de bedre kvaliteter af bøgekævlér, som måtte konstateres i 1960/61, forstærkedes yderligere i 1961/62, idet markedet for bøgetræ til såvel finerfabrikation som til planke- og firkantskæring viste sig udpræget svagt. Som følge heraf nedsattes i efterårsprislisterne 1961 priserne for finerkævlér over 40 cm og 30—40 cm med

15 kr. pr. m³ for hver dimensionsklasse (henh. 8 og 10 %) og for plankekævler I i de samme klasser med 10 kr. pr. m³ (7 og 9 %), idet samtidig sorteringen skærpedes bl.a. ved indførelse af en rødmarvsbegrænsning. Trods denne prissænkning var købelysten fra fabrikkernes og savværkernes side relativ ringe, og da hugsten søgtes nøje tilpasset efter salgsmulighederne, også for at undgå forringelse af usolgte eller uafhentede partier ved for lang tids henliggen i skoven, blev resultatet en samlet hugst af bøg, der gennemsnitlig for alle distrikter lå 25 % under den planmæssige. Et lyspunkt var det, at de ringere bøgekævler af svelle- og gulvtrækvalitet uden vanskelighed kunne afsættes og til lidt højere priser end fjorårets.

For egeplankekævler var afsætningen tilfredsstillende, og en mindre prisforhøjelse gennemførtes for klasse I.

For askekævler og især for de ringere kvaliteter til gulvbræddefabrikation var efterspørgselen særdeles god, og for finer- og plankekævler af ær kunne som i de foregående år industriens behov langt fra dækkes.

Markedet for nåletrætømmer var året igennem fast som følge af den rekordstore byggeaktivitet. I juni forhøjedes priserne for uafkortet tømmer med op til 5 kr. pr. m³, og en tilsvarende forhøjelse gennemførtes for afkortet tømmer, bræddeklodse, imprægneringsmaster og piloteringspæle. En yderligere forhøjelse på for de fleste dimensionsklasser 5 kr. pr. m³ gennemførtes ved udsendelsen af efterårsprislisten 1961. For de to største dimensionsklasser var vest for Storebælt forhøjelsen dog henholdsvis 10 kr. og 15 kr. pr. m³ (henh. 8 og 13 %) i sammenhæng med, at handelsministeriet i sommerens løb havde meddelt fri eksportbevillingsudstedelse bl.a. for alt nåletræ over 28 cm midtdiameter og med, at der fra vesttysk og hollandsk side var interesse for køb af dansk gran til væsentlig højere priser end de hidtil for hjemmemarkedet gældende.

Efterspørgselen efter imprægneringsmaster, navnlig el-master i det snævre længdeinterval 7,5—8,7 m, var som året før betydelig og kunne ikke helt dækkes. Skrællegran og piloteringspæle aflagdes og solgtes i normalt omfang til priser forhøjede i takt med priserne for uafkortet tømmer.

5000... 6000... 8000 omdr./min.?

Shell Tonna Oil 72 sidder som »støbt« til tandkæden!

Med Shell Tonna Oil 72 har problemet smøring af hurtigt roterende tandkæder i motorskøvsave fundet sin mest effektive løsning. Selv med hastigheder på op til 8000 omdrejninger i minuttet kan Shell Tonna Oil 72 ikke slynge af tandkæden takket være sin rent ud fantastiske vedhængsevne!

Shell Tonna Oil 72 giver Dem derfor en god vedligeholdelse af alle gængse typer motorskøvsave — og sparer de kostbare smøre-standsninger.

SHELL TONNA OIL 72 er anerkendt af Skovarbejderskolen og alle førende importører af motorskøvsave.

Til benzindrevne motorskøvsave skulle De prøve Shell 2-T olie blandet i benzinen — det giver ekstra fint resultat!

SHELL INDUSTRIOLIER

A/S DANSK SHELL · Kampmannsgade 2 · København V · Tlf. MI 6340

Stol 4103

Bord 4602

FRITZ HANSENS EFT. A/S
Dronningensgade 3, København K

Lægen
anbefaler
Træfodtøj

Telefoner:
174 og 1181

Træskofabrikernes Salgskontor

Havnen — Køge

Er altid leveringsdygtig i de forskellige

Faconer i Træfodtøjsbunde

Modtager gerne Tilbud paa al slags Træskotræ

*Bøge-, Ege-, Aske-, Birke-
og Grankævler købes.*

A/S KAGERUP
TRÆVAREFABRIK
Kagerup

Telefon: Helsingø 9

LANDKREDITKASSEN

yder laan i landbrug, skov- og havebrug paa øerne.

Tilbud kan gives til rentefod $3\frac{1}{2}$, 4, $4\frac{1}{2}$, 5, $5\frac{1}{2}$, 6, $6\frac{1}{2}$ og 7 pct. i 60-aarige, 30-aarige og 10-aarige laan, samt grundforbedringslaan.

Creditkassen for Landejendomme

ANKER HEEGAARDSGADE 4, KØBENHAVN V. TLF. CENTRAL *9635

I/S Grindsted Imprægneringsanstalt

er køber af nåletræ til master i alle størrelser
fra 6,7 m 14 cm top til 12,2 m 21 cm i top.

Kontant afregning

Grindsted tlf. 171

Tabel 1. Hugst > 5 cm i finansåret 1961–62.

	Bevok- set areal ha	Bøg		Eg		Andet løvtræ		Nåletræ		Ialt		pr. ha bev. areal m ³
		m ³	Gavn- træ %	m ³	Gavn- træ %	m ³	Gavn- træ %	m ³	Gavn- træ %	m ³	Gavn- træ %	
B.												
De egentlige skovdistrikter	36045	92753	74	17943	85	25743	62	173102	97	309541	86	8.6
C.												
Hedeskove og ikke fuldt prod. skovdistrikter	27479	3679	60	1609	65	1893	36	94998	90	102179	88	3.7
D.												
Jægersborg D. + Planteavlsstat.	1296	5477	77	552	78	1053	73	1731	97	8813	80	6.8
Ialt B.—D.	64820	101909	74	20104	83	28689	61	269831	94	420533	86	6.5

Tabel 2. Bruttomiddelpriser kr. pr. m³ salgbar masse, 1961—62.

	Bøg	Eg	Andet løvtræ	Nåletræ	Alle træarter
Gruppe B	60.9	99.5	65.4	89.9	79.2
Gruppe C	57.5	72.7	39.3	73.3	71.9
Gruppe D	51.4	77.5	59.3	81.9	61.0
Ialt	60.1	96.3	63.4	84.3	77.2

Leverancen af afbarket papirtræ fortsattes til en uændret pris af 112 kr. pr. rm leveret fabrik.

Priserne for kasetræ fastholdtes året igennem uændrede, og afsætningen var som helhed tilfredsstillende.

Eksporten til det sydlige udland omfattede mindre mængder stort granbrænde samt enkelte partier piloteringspæle og tømmer over 28 cm fra sonderjyske distrikter.

Indskrænkningen af bøgehugsten og fastholdelse af en nedre aflægningsgrænse på 7—8 cm bevirkede, at der ikke opstod den frygtede afsætningskrise for brændeefekterne, og beholdningerne var ved årets slutning beskedne. Leverancerne af træ af brændekvalitet til forskellige industrier fortsattes og aftaler om udvidelse heraf med virkning fra 1962/63 blev truffet dels med en ny sjællandsk spånpladefabrik, dels med et nystiftet leverandøraktieselskab, Dansk Træcellulose A/S, der i Assens opfører en fabrik for fremstilling af halvkemisk cellulose af løvtræbrænde fra skove og løvtræaffald fra savværker. I det sidstnævnte selskab indtrådte statsskovbruget med de bevilgende myndigheders godkendelse med en aktiepost på 267.000 kr. svarende til en årlig leverance af 8000 rm brænde af bøg og andet løvtræ, især fra Sydjylland.

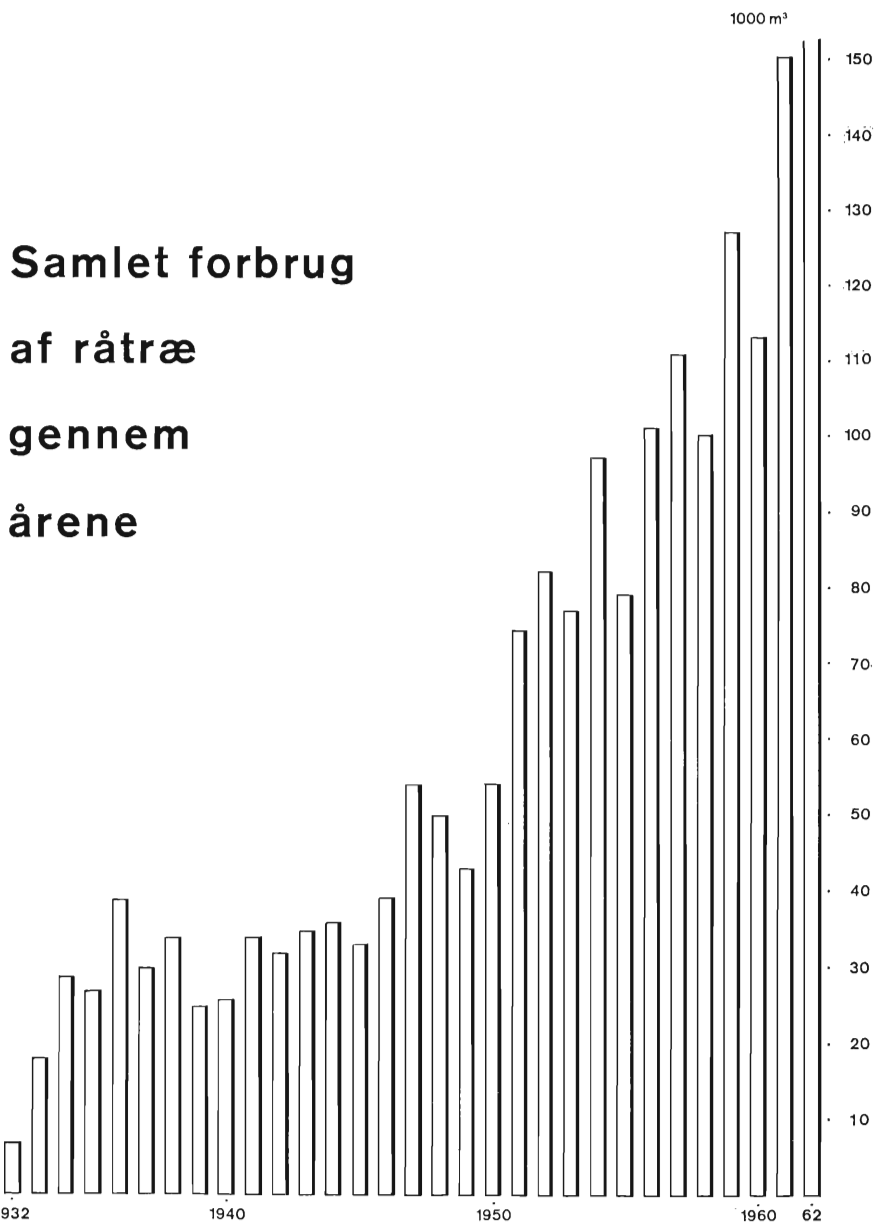
Omsætningen af pyntegrønt og juletræer såvel på det indenlandske marked som til eksport sydpå viste som i de foregående år en stigende tendens.

Gavntræprocenterne for de enkelte træarter fremgår distriktsgruppevis og ialt af tabel 1, og bruttomiddelpriserne pr. m³ salgbar masse tilsvarende af tabel 2.

Kulturarbejder.

I finansåret er der anlagt kultur på ialt ca. 1090 ha, hvilket svarer til ca. 1,3 pct. af totalarealet. Ialt er arealet ca. 16 pct. større end det planmæssige årlige nykulturareal.

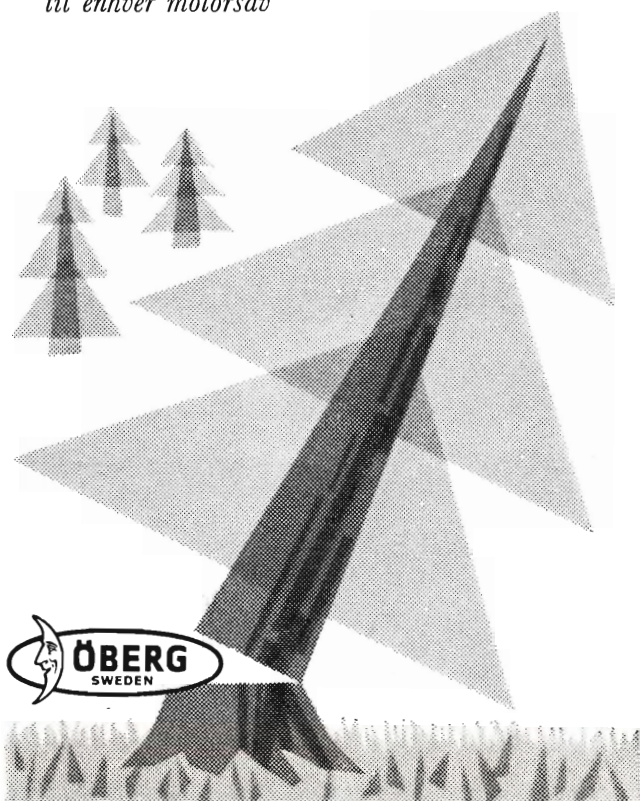
A S JUNCKERS SAVVÆRK

ØBERGS kædesavfile

til enhver motorsav

HARALD V. LASSEN . NY VESTERGADE 13
KØBENHAVN K.

BELGISK SKOVHEGN

Bemærk de billige priser

- 1155- 6" pr. 100 m — 71,3 kg 126½kr.
- 1047- 6" - - - — 64,1 kg 116 »
- 1047-12" - - - — 47,9 kg 94½»
- 939- 6" - - - — 56,9 kg 104 »

- 939-12" pr. 100 m — 43,0 kg 78½kr.
- 726- 6" - - - — 43,9 kg 78½»
- 726-12" - - - — 34,0 kg 64 »

Svært hønsehogn 3" x 16 x 120 x 21 m 1.62 kr.

Ved køb af 1000 m og mere ÷ 5 pct.

Ved køb af 2500 m og mere ÷ 7 pct.

Hurtig levering

A. F. LASSEN'S SØN. HOLBÆK, TELF. *169 (FLERE LEDNINGER)

Tabel 3. Nykulturareal.

Gruppe	ha nykultur					Plan- mæssigt ialt	ha for- kultur
	Bøg	Eg	Andet løvtræ	Nåletræ	Ialt		
B	146	64	36	360	606	513	15
C	15	11	8	446	480	422	2
D	6	5	1	1	13	11	—
B+C.	161	75	44	806	1086	935	17
Ialt. . .	167	80	45	807	1099	946	17

Af kulturarealet indtages nåletræerne ca. 59 og 93 pct. for henholdsvis gruppe B og C.

Kulturarealets fordeling til træarter fremgår iøvrigt af foranstående skema.

Beskæftigelses- og lønforhold.

Tilgangen af arbejdskraft i finansåret var de fleste steder nogenlunde tilfredsstillende, i enkelte tilfælde dog sparsom.

Antal timer.

	Skov- løbere og til- syns- mænd	Skovar- bejdere	Skovf.- aspi- ranter og -elever	Kvin- der	Øvrige	Ialt	pr. ha træbe- vokset
Antal arb.	376	804	267	231	279	1957	
Gruppe B . .	458.966	612.687	153.279	31.896	4.632	1.261.460	35
» C . .	132.554	348.754	46.584	35.965	79.788	643.645	23
Gruppe B+C	591.520	961.441	199.863	67.861	84.420	1.905.105	30
» D	57.349	34.404	10.573	0	0	102.326	79
Ialt. . . .	648.869	995.845	210.436	67.861	84.420	2.007.431	31

De ialt 1957 arbejdere med ialt 2.007.431 arbejdstimer svarer til en gennemsnitlig beskæftigelsestid på 137 dage pr. arbejder.

Omregnet til helårsbeskæftigelse beregnet efter 270 dage à gennemsnitlig 7½ time svarer det samlede timetal til ca. 991 arbejdere. Dette tal omfatter også kørsel med skovvæsenets egne køretøjer, men derimod ikke anden kørsel udført af vognmand eller af omboende småkørere o.l.

Arbejdere fra arbejds- og militærnægterlejre m.v., der ikke er medtaget i foranstående skema, har været sysselsat i ca. 65.000 arbejdstimer.

Indtil 30. september 1961 var arbejdsoverenskomst af 23. oktober 1958 gældende, dog således, at der — efter at skovarbejderne i privatskovbruget ved forårets lønforhandlinger havde opnået en væsentlig lønfremgang — med virkning fra 1. maj 1961 blev ydet et ekstraordinært løntillæg uden for overenskomsten på 70 øre pr. time for mænd og 45 øre pr. time for kvinder, ligesom der blev ydet et tillæg til akkordlønnen i form af en forhøjelse på 5 % af den samlede akkord pr. 1. marts 1961.

Fra 1. oktober 1961 trådte en ny arbejdsoverenskomst (af 18. oktober 1961) i kraft, hvorved grundtimelønnen forhøjedes med 82 øre for mænd og 80 øre for kvinder, medens grundakkordsatserne forhøjedes med 5 % samt yderligere med et varierende antal procenter for visse erfaringsmæssigt ringere betalte effekter, hvorefter den gennemsnitlige forhøjelse af skovningsakkorderne blev ca. 9 % i forhold til hidtidige akkordsatser. De ovenfor nævnte ekstraordinære løntillæg bortfaldt samtidig.

Lønsatserne har herefter i finansåret udgjort:

	Mandlige arbejdere				Kvindelige arbejdere				Dyrtids- tillæg til grund- akkord- satser
	grund- time- løn øre	ekstra- ord. tillæg øre	dyr- tids- tillæg øre	ialt time- løn øre	grund- time- løn øre	ekstra- ord. tillæg øre	dyr- tids- tillæg øre	ialt time- løn øre	
$\frac{1}{4}$ — $\frac{30}{4}$ 1961...	229		212	441	153		141	294	130%
$\frac{1}{5}$ — $\frac{31}{8}$ 1961...	229	70	212	511	153	45	141	339	130% (+5%)
$\frac{1}{6}$ — $\frac{30}{9}$ 1961...	229	70	217	516	153	45	145	343	133% (+5%)
$\frac{1}{10}$ 1961— $\frac{28}{2}$ 1962.....	311		212	523	233		159	392	130%
$\frac{1}{9}$ — $\frac{31}{3}$ 1962...	311		230	541	233		177	410	137,5%

Feriegodtgørelse er for hele finansåret ydet med $6\frac{1}{2}$ %.

Pengeudbyttet.

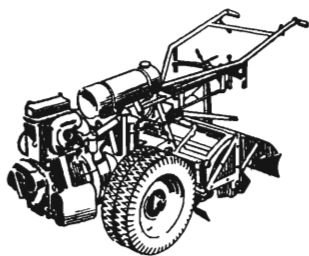
De enkelte distrikters nettoudbytte og forrentning af den bogførte værdi og af ejendomsskyldværdien ved 12. alm. vurdering er meddelt i tabel 4.

Statsskovenes udbytte fremgår af følgende opstilling:

Bruttoindtægten for gruppe B og C ialt.....	kr. 34.476.784
De samlede udgifter incl. forrentning (kr. 1.500.690) ..	» 28.600.877
Nettoindtægten var således	kr. 5.875.907

HOWARD ROTAVATOR.

*2 værdifulde hjælpere
i skoven og planteskolen*

ROTARY »GEM«

til almindeligt arbejde, til rensning, rabatter og al jordtilberedning.

20" — 24" — 30" arbejdsbredde

12 hk benzinmotor, 2 cyl., 4 takts

Tilbud sendes gerne og Deres brugte maskine kan tages i bytte.

HOWARD TRAKTOR

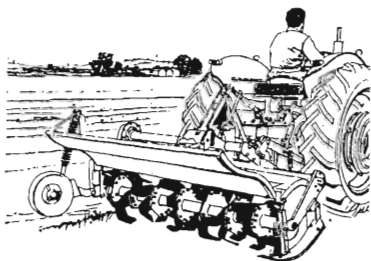
ROTAVATOR »Maskinen, der aldrig holder ferie«

Reguleret behandlingsgrad med gearkassen. Tilberedning af jorden efter rydning. Kultivering i jorden til selvfornyelse. Letter rensearbejdet i rækkekulturer. Skaber ideelle betingelser for humusdannelse.

Nedfældning af overflademateriale

40" — 50" — 60" — 70" arbejdsbredde

til traktorens 3-punkt ophæng.

Begge redskaber har de kendte selvskærpene knive, sikkerhedskobling og dybderegulering og kan tåle det robuste arbejde i skov og plantage.

LANGREUTERS

GL. KONGEVEJ 3 . KØBENHAVN V . TELF. *HILDA 1090

Rødgran — *Picea abies*.

Den træart, der har betydet mest for hedeplantagernes økonomi, er rødgranen, og selv om man nu i 2. generation søger at anvende flere forskellige træarter, er der ingen tvivl om, at rødgranen i lang tid fremover vil vedblive at være hovedtræarten i hedeskovbruget.

Det er derfor en meget vigtig opgave for Hedeselskabets Skovfrøcentral gennem et forædlingsarbejde at søge at fremskalfe rødgranfrø med de bedst mulige arvelige egenskaber.

Dette gøres i første omgang ved indsamling af frø i de bedste af de gamle rødgranbevoksninger. En af disse er den godkendte frøavlsvoksning F. 339 i Stilde plantage, hvorfra billedet er taget.

Midt i billedet ses det kraftige, smukke træ nr. 9 (H. 138), der sammen med 9 andre af bevoksningens bedste træer er udvalgte til brug ved skovfrøcentralens fremtidige forædlingsarbejde, herunder specielt til anlæg af en frøhave.

I samarbejde med Hedeselskabets Skovfrøcentral bringer **NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S** i denne annonce oplysninger om skovtræforædlingen. *DS 29*

NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S
PINDSTRUP · TELEFON 39*

Tabel 4. Udbytte og forrentning 1961/62.

Distrikt	Netto (uden fradrag for forrentning)			Forrentning af bogført værdi pct.	Forrentning af ejendoms-skyld-værdi (12. alm. vurder.) pct.
	Ialt kr.	pr. ha total-areal kr.	pr. ha træ-bevokset areal kr.		
Odsherred....	129104	74	82	12.8	3.6
Kronborg.....	182847	87	103	14.3	3.9
Gurre.....	276659	147	197	28.3	6.1
Mårum.....	53762	31	33	5.5	1.2
Esrum.....	499082	257	282	47.0	9.6
Nødebo.....	602911	259	290	41.6	8.3
Stenholt.....	133674	289	332	44.3	10.7
Frederiksborg.	295946	132	144	27.0	7.7
Farum.....	238027	132	141	20.0	5.1
Hørsholm....	140523	83	93	13.6	3.8
Københavns..	÷45822	÷29	÷34	—	—
Falsters.....	18635	27	31	3.2	1.5
Bornholms...	340252	101	111	38.4	7.6
Buderupholms	331410	150	198	24.1	8.4
Fussingø....	68899	58	102	5.7	2.8
Silkeborg....	356876	108	140	60.1	9.2
Boller.....	320911	231	246	33.9	9.4
Stenderup....	184932	140	152	15.9	6.3
Haderslev....	786900	373	425	58.8	19.4
Åbenrå.....	184788	93	102	17.0	5.3
Sønderborg...	494241	264	308	29.7	9.0
Gråsten....	756015	267	310	63.7	9.1
Gruppe B....	6350572	152	176	26.9	7.0
Tisv.-Fredrksv.	147235	22	66	19.5	4.6
Klosterhedens.	÷344556	÷55	÷64	—	—
Ulborg.....	÷404399	÷74	÷112	—	—
Feldborg.....	489547	144	178	175.9	20.4
Viborg.....	52708	12	13	7.0	2.1
Palsgård....	503251	102	123	43.6	14.8
Randbøl....	330666	74	109	37.4	11.9
Lindet.....	251573	72	110	32.3	10.2
Gruppe C....	1026025	26	38	16.8	4.9
Gruppe B+C.	7376597	91	116	24.9	6.6
Jægersborg...	516714	254	398	8.0	3.6
Planteavlst...	÷34487	—	—	—	—
Gruppe D....	482227	—	—	7.1	3.2
Ialt.....	7858824	95	121	21.5	6.2

De samlede udgifter for distrikterne under grupperne B og C har inklusive forrentningsudgifter beløbet sig til henholdsvis 21157246 kr. og 7443631 kr., der procentvis og i kr. pr. ha bevokset areal fordeler sig som følger:

	Gruppe B		Gruppe C	
	pct.	kr. pr. ha bevokset	pct.	kr. pr. ha bevokset
Administration	15	96	17	45
Vederlag til underbetj., sygehjælp og understøttelse	4	25	3	7
Deputater	1	5	0	1
Ejendomsskatter	8	47	6	15
Erhvervsskatter	2	11	1	3
Skovforbedring	7	40	4	12
Kultur og planteskole, pleje af ældre bevoksninger	18	106	21	57
Skovningsudgifter	21	121	28	79
Udkørsel, udslæbning, transport . . .	6	35	6	15
Salgsudgifter	1	4	1	2
Anden udnyttelse	7	42	5	13
Bygningsudgifter	4	23	4	10
Forrentning og afskrivning	6	35	4	12
Ialt udgifter	100	590	100	271

I tabel 4 er der for de enkelte distrikter givet en oversigt over disses nettoudbytte, idet der også her er bortset fra renteudgiften. Endvidere er anført den til dette nettoudbytte svarende forrentning i pct., først af den bogførte værdi og dernæst af ejendomsværdi efter 12. alm. vurdering pr. 1/9 1960.

KRONIK

Tilvækstliste

For den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Bibliotek (1963:1)
(Katalognummeret i parentes efter hver titel bedes anført ved
bestillinger

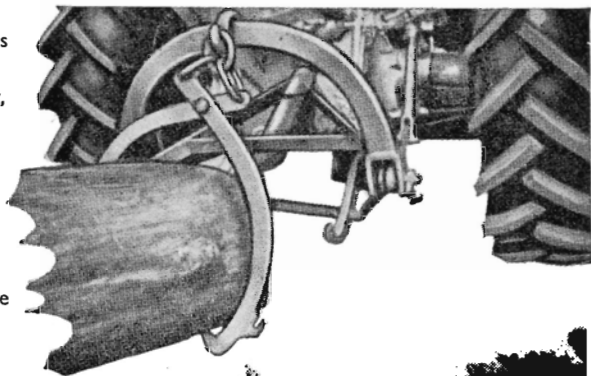
Skovbrug (Fo) m. m.

Adrian, A., Barème forestier. Edition rev. et corrigée. Paris 1960.
234 s. [1963-198].

Albeck-Larsen, L., Skovene omkring København. 2. opl. Kbh.
1962. 63 s. ill. (Politikens håndbøger. Nr. 129). [1963-246].

Skovarbejdet går en-to-,,træ" - med **MASSEY-FERGUSON**

Massey-Ferguson traktoren er en uundværlig trækraft indenfor nutidens mekaniserede skovbrug. Og for at imødekomme de stadig større krav, der i dag stilles til skovbrugs-traktoren, leverer Massey-Ferguson nu traktorer i ekstra kraftige udførelser med ekstra forstærket *heavy duty* foraksel og *heavy duty* løfte- og trækarme. Ydermere byder Massey-Ferguson's industrilinie på det hurtigste og mest handy læsse- og graveudstyr, der i forbindelse med M-F industri-traktoren løser enhver drænings- og oprensningsopgave... Lad en af de mange aut. Massey-Ferguson forhandlere vise Dem hele det omfattende Massey-Ferguson program.

NORDISK TRACTOR COMPANY A/S
KØBENHAVN SV.

CASTRIX KORN & CASTRIX PERLER

beholder stadig deres plads som det bedste og sikreste middel til bekæmpelse af mus i skove og planteskoler.

CASTRIX KORN koster 16,50 pr. kg.
CASTRIX PERLER koster 20,00 pr. mille. (10 mille a 18,00)

2% kontant rabat
Altid billigst fra fabrikken.

FABRIKKEN TALPEX. NAKSKOV

K. GOTTFREDSSEN . TLF. 20 10

Hvis De læste artiklen »Ang. nettoudbyttets forbedring«
i dette blads marts nummer — så har De hørt om

SKOV-*leen*

der har 50-300% større effektivitet end lignende redskaber.

Pris 34.00 kr. fåes i

Helges Isenkram,

Præstø tlf. 295, Sendes franco overalt.

EGEDAL PLANTESKOLEMASKINER

Illustreret katalog tilsendes på forlangende.

EGEDAL Maskinfabrik, Egebjerg pr. Horsens.

Tlf. Hansted 20 (066-36911)

- American forestry. 6 decades of growth. Ed. by H. Clepper and A. B. Meyer. Wash. 1960. 319 s. [1963-254].
- Bauer, F. W., Waldbau als Wissenschaft. Bd. 1-. München 1962-. ill. [Suk-1963-10].
- Bulletin. Forestry Commission. No. 34: Chalk downland afforestation. By R. F. Wood and M. Nimmo. Lond. 1962. 45 s. ill. [Fokt-bu].
- FAO forestry and forest products studies. No. 15: Forest influences. Rome 1962. 307 s. ill. [Fot-fa].
- Der Forstbetriebsdienst. Hrsg. von H. Weber ... 4., Neubearb. Aufl. München 1961. 965 s. ill. [k-1963-105].
- Directory of wheel and crawler tractors produced throughout the world. Comp. by the Forestry and Forest Products Division. [Rome] 1962. 159 s. [k-1963-54].
- Friess, R., Unsere Jagdhunde. 2., erw. und verb. Aufl. München 1960. 175 s. ill. [1963-184].
- Guthrie, J. A., [and] G. R. Armstrong, Western forest industry. Baltimore 1961. 324 s. ill. [1963-270].
- Harrison, R. E., Handbook of trees and shrubs for the southern hemisphere. Sydney 1959. 339 s. ill. [k-1963-66].
- Hendec, C., Organization and management in the Forest Service. Wash. 1962. 84 s. ill. [k-1963-78].
- Hickin, N. E., The insect factor in wood decay. Lond. 1963. 336 s. ill. [1963-169].
- Hyde, H. A., Welsh timber trees, native and introduced. 3. ed., rewritten. Cardiff 1961. 173 s. ill. [1963-218].
- Jonasen, S., Beskæring af træer og buske. Kbh. 1962. 63 s. ill. [1963-226].
- Landmandens selvangivelse og regnskabsføring. Nyt rev. 7. opl. Under red. af Th. S. Pedersen, Aarhus. Dat. 1963. 40 s. ill. [1963-259].
- Lange, J., Botaniske billeder. Kbh. 1962. 249 s. ill. [1963-154].
- Lange, M. B., Dansk flora. 3. opl. [Kbh.] 1962. 159 s. ill. [1963-262].
- Lorenzen, P., Jagt, Jæger og Skovfolk i gamle Dage. Hørsholm 1962. 120 s. ill. [1963-151].
- Meddelanden från Statens Skogsforskningsinstitut. Bd. 50, nr. 1: Riksskogstaxeringens produktionsöversikter. Av N. E. Nilsson. Sth. 1961. 152 s. ill. [Fokt-me].
- Meddelanden från Statens Skogsforskningsinstitut. Bd. 50, nr. 8: Om barrblandskogens volymproduktion. Av B. Jonsson. Sth. 1962. 143 s. ill. [Fokt-me].
- Meddelelser fra Vestlandets forstlige forsøksstasjon. Nr. 37: Ad-

- ditional observations on the dry matter increase of coniferous seedlings in winter. By O. Hagem. Bergen 1962. s. 251-345. ill. [Fokt-me].
- Meteorological service for aircraft employed in agriculture and forestry ... Prepared by P. M. Austin Bourke, H. T. Ashton [m.fl.]. Geneva 1960. 32 s. ill. (Technical note. World Meteorological Organization. No. 32. ...). [k-1963-103].
- Mitteilungen. Schweizerische Anstalt für das forstliche Versuchswesen. Bd. 38,1: Die Anwendung des Luftbildes im schweizerischen Forstwesen. Von A. Kurth, B. Rhody [m.fl.]. Zürich 1962. 224 s. ill. [Foktmi].
- Nesterov, V. G., Michurin's theories and experiments in forestry. 2 articles. Jerusalem 1960. (Moskva 1956). 55 s. (Scientific and Technical Information... The Moscow Technical Institute of Forestry. 18). [k-1963-79].
- Nordström, L., Skogen. Sth. 1961. 210 s. ill. [1963-264].
- Pirone, P. P., Tree maintenance. 3. ed. N.Y. 1959. 483 s. ill. [1963-213].
- Proceedings. British Commonwealth Forestry Conference. 7. Australia and New Zealand 1957. Canberra 1958. 404 s. [1963-181]. [Proceedings]. British Commonwealth Forestry Conference. 8. 1962. East Africa. Lond. 1962. 22 bidrag. [1963-177].
- Proceedings of the World Forestry Congress. 5. August 29-September 10, 1960. »Multiple use of forest lands«. Vol. 1-3. Seattle, Wash. 1962. 2066 s. ill. [k-1963-68].
- Regional silviculture of the United States. Ed. by J. W. Barrett. N.Y. 1962. 610 s. ill. [1963-251].
- Seibt, G., Langfristige forstliche Düngungsversuche in Nordwestdeutschland. Diss., Göttingen. Hann. Münden 1962. 175 s. [Dik-1963-17].
- Skogen och skogsbruket. Under red. av E. A. Lindh, F. Stålfelt [m.fl.]. Sth. 1961. 471 s. ill. [k-1963-92].
- Stapel, C., og S. Thorup, Oversigt vedrørende kemisk bekæmpelse af ukrudt, plantesygdomme og skadedyr i landbruget. [Kbh.] 1963. 56 s. [1963-225].
- Svenskt jordbruk och skogsbruk 1913-1962. Minnesskrift utg. av Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien i anslutning till Akademiens 150-årsjubileum 28. januari 1963. Huvudred.: R. Torsell. Upps. 1962. 635 s. ill. [k-1963-88].
- Tolstrup, F., Lærebog i Landboret. 2. udg. Kbh. 1962. 396 s. [k-1963-70].
- Trübswetter, T., Die Spanplatte. Grundlagenband: Literatur u.

Bungartz

specielt bygget for skovbrug

ROBUST

ØKONOMISK

EFFEKTIV

BUNGARTZ 15

10 og 13 hk.
Sachs diesel i begge størrelser. Overlegen kraft, let at betjene.

Følgende redskaber anbefales:
fræseorgan, 90 cm arbejdsbredde, vendeplov — kultivator 5- eller 7 tands.

BUNGARTZ 15

13 hk. diesel
Bedste specialtraktor til skovbrug.
Skovfræser 90 el. 70 cm. - plantebor - kultivator - fingerklipper - vendeplov.

BUNGARTZ 17

20 hk diesel
Den kraftigste specialtraktor til skovbrug.

Stort redskabsprogram: Skovfræser 70 og 90 cm. - plantebor - kultivator - slåmaskine - fingerklipper - vendeplov.

Universal

TRAKTORER

HOVEDVEJEN 219 - GLOSTRUP - TLF. (01) 96 55 95

ØSTERLED 7 - GØRLEV - TLF. (03) 555 GØRLEV 317

AASUM pr. AGEDRUP - TLF. (09) 971511 MARSLEV 200

BUNGARTZ
HATZ
VOLVO
SAME
CAB
FIAT

BRUG **MORTALIN** ENDRINPRÆPARAT

Vore medarbejdere
giver Dem alle oplysninger.

MORTALIN

HASLEV . Tlf. *1066 (03 695)

ODENSE . Felsted . Brørup . Snejbjerg . Hadsten . Randers . Nykøbing M . Støvring
*12 80 13 4 06 38 395 42 213 74 74 215 203
(09) (046) (0411) (0711) (06194111) (0621) (0701) (08118611).

SKOVPLANTER — alle Arter — — alle Arter — **HAVEPLANTER**

★ Vi sender Dem gerne Prislister og Tilbud

HULKÆR Hus PLANTESKOLE

TELEFON: ANS 25 OG 38

RØDKÆRSBRO STATION

Alle kulturer er underkastet danske Planteskoleers Sundhedskontrol og Herkomstkontrollen.

Dansk Skovforenings Regnskabsskemaer

OBS.: Nyt formular:

Standardslutseddel

Bestillingsnr.: S.F. V 1.

DANSK SKOVFORENING
Vester Voldgade 86 . København V.
* Minerva 2166 . 8506

Hellestrup Planteskole

(Ejer: Gosch Tændstikfabriker A/S)

SORØ . Tlf. FULBY 133

Specialplanteskole for Hybridasp

Kævler og snitgavn bøg, ask og eg

købes af

^/s ØRESØ FABRIK

Svebølle . Telefon Viskinge 50

- Patente bis 1955. 1. Nachtragsband: Mit Anschluss-Literatur bis 1958. Garmisch-Partenkirchen 1957-59. 55,55 s. ill. [k-1963-87].
- Ursing, B., Svenska växter i text och bild. Fanerogamer. Sth. 1961. 391 s. ill. [1963-249].
- Weck, J., Forstwirtschaftliche Aufgaben in Entwicklungsländern. Baden-Baden 1962. 79 s. ill. (Schriftenreihe zum Handbuch der Entwicklungshilfe. 8). [1963-197].
- Vedel, H., og J. Lange, Træer og buske i skov og hegn. 3. opl. Kbh. 1962. 224 s. ill. (Politikens håndbøger. 185). [1963-247].
- Verzeichnis der Fach- und Hochschulen einschliesslich sonstiger Lehranstalten für Landwirtschaft, Weinbau, Gartenbau und Forstwirtschaft... Neuauflage. Bad Godesberg 1958. 160 s. ill. [Kun til brug på læsesal].

LITTERATUR

- ZÖTTL, H. und KENNEL, R., 1963: Ernährungszustand und Wachstum von Fichten-Altbeständen nach Ammoniakgas- und Stickstoffsaldüngung. — Forstwissenschaftliches Centralblatt, bd. 82, s. 76-100.

I dette tidsskrift er tidligere anmeldt en afhandling af de samme forfattere (bd. 47, 1962, s. 394-395). Den handlede om gødskning af skovfyr, dels med kvælstof (N) i ammoniakform, dels med N i saltform. I den nævnte anmeldelse er der givet visse tekniske oplysninger og en del kommentarer, som ikke skal gentages i nærværende anmeldelse.

Forsøgene i rødgran er anlagt i 1956. Der er to forsøgsrækker. Den ene er anlagt i en 114-årig bevoksning og den anden i en 86-årig bevoksning. Der er dels parceller, hvor N er tilført alene, dels parceller, hvor der foruden N er tilført kalk og fosfat. N-doserne er så store som 200 kg N pr. ha, hvilket svarer til næsten 1300 kg kalksalpeter pr. ha. Som ammoniak er disse doser tilført på en gang. Det anvendte N-salt er ammoniumsulfat-salpeter. »Salt«-rækken omfatter dels parceller, hvor 200 kg N pr. ha er givet på en gang, dels parceller, hvor der i tre år er givet 67 kg N pr. ha årligt. I den 114-årige bevoksning er der endvidere to parceller, hvor der i to år er givet 67 kg N pr. ha årligt. Med enkelte undtagelser er der på begge forsøgsarealer to

parceller med hver behandling. Dette har muliggjort en statistisk bedømmelse af forsøgsresultaterne.

I den 114-årige bevoksning, hvor hver parcel er på 900 m², kan forfatterne ved at slå måleresultaterne sammen i grupper påvise signifikante udslag i grundfladetilvækst for ammoniumsulfatsalpetertilførsel. Der er derimod ikke signifikante udslag for ammoniaktilførsel. Grundfladetilvæksterne er for første 5-års periode efter gødskningen, og de er korrigerede for de oprindelige forskelle mellem parcellerne, som fremgår af grundfladetilvæksterne for 5-årsperioden umiddelbart før gødskningen.

I den 86-årige bevoksning er parcellerne små (375 m²), og der er ikke signifikante udslag i grundfladetilvæksterne for gødningstilførsel.

En af hovedtendenserne i forsøgene er iøvrigt, at ammoniaktilførsel medfører en tilvækstnedgang i tilførselsåret. Forfatterne sætter dette i forbindelse med en fysisk og/eller kemisk beskadigelse af rødgranernes meget overfladiske rodsystemer ved udbringningen af ammoniakken.

Det må nævnes, at skøn vedrørende økonomien viser et betydeligt overskud ved ammoniumsulfatsalpetertilførsel på det areal, hvor tilvækstudslagene er signifikante.

Forsøgsresultaterne tyder på, at det er bedre at give en stor N-dose på een gang end at fordele den samme N-mængde over 2-3 år. Ingen af de forklaringer, som forfatterne trækker frem i denne forbindelse, synes at være ubetinget dækkende.

For skovbrugets praksis er det mest tankevækkende ved afhandlingen, at der i rødgranbevoksninger er fundet væsentligt større udslag for N-tilførsel, når N er givet i saltform, end når N er givet som ammoniak. Disse sidste undersøgelser giver resultater på linie med dem, som forfatterne tidligere har publiceret for skovfyr.

H. Holstener-Jørgensen.

NOTITS

I artiklen »Beregning af venteværdier og ventemassetal ved hjælp af matrix-regning« i Dansk Skovforenings Tidsskrifts juni-nummer er uheldigvis indløbet en fejl i tabel 3 side 259.

I kolonnen V_{q+5} skal de to sidste tal rettes således:

30668, læs 25677

39142, » 32772

P. KRUSES PLANTESKOLE

HESTEKÆRGAARD PR. AARHUS TLF TILST 7. KALDE NR. 90411

Skovplanter i bedste Prov. tilbydes. Skovfrøet leveres af Statskovenes Planteavlstation og Planteskolen er underkastet Herkomstkontrollen.

**Alle arter
skovplanter**

i prima kvalitet

Forlang vænligst tilbud!

Tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og planter.

Geisler-Nielsen PLANTESKOLE

LØSNING . TELF. 101

Asger M. Jensens Planteskole

Holmstrup St. . Tlf. Bellinge 94 - 194

*Bedste Indkøbssted for
Planteskoleartikler*

Stort udvalg i Planter til Skov og Hegn

Forlang Tilbud!

E. Graven's Planteskole

Hansted pr. Horsens

Tlf. Hansted 46

*Skov-, Lø- og Hækplanter samt
Planter til Vildtremiser*

Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen
med Skovfrø- og planter

Skov-, hæk- og læplanter

Nærmere tilbud om pris op proveniens
på forlangende.

J. BONDEs PLANTESKOLE

Telefon 107 Jelling

Danplanex

PLANTESKOLER A/S

RØDEKRO

TELELON 62933°

DANMARK

Skovplanter

i bedste provenienser

prima kvaliteter

et righoldigt sortiment

store og små partier.

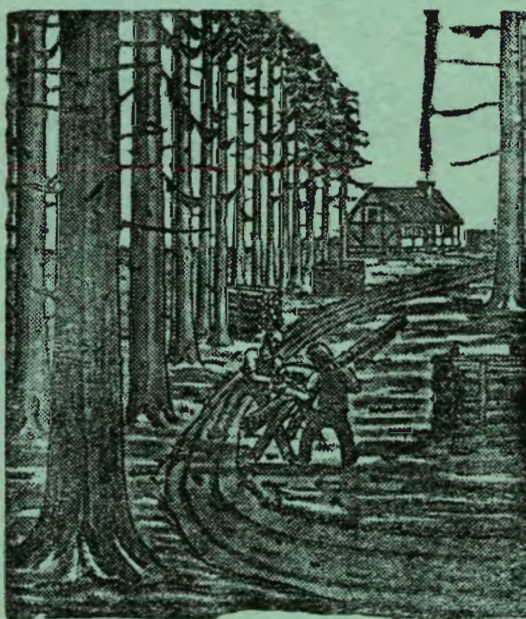
Skovfrøet leveres af Statskovenes Planteavlstation. Planteskolerne og salgskontoret er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter. Vi giver Dem gerne et tilbud på Deres forbrug skriftligt eller ved besøg.

Glamsbjerg Trævarefabrik & Savværk A/s

Telf. 31-150

★

køber bøgetræ og asketræ
såvel i kævler som i rm

Skovværktøj i over 25 år

Skovværktøj

Tråd og
trådfletning

Forlang katalog

Specialværktøj
efter opgave

Indhent tilbud

★

J. AUGSBURG

(Oluf C. Hansen's eftf.)

BROGADE 5 . KØGE

Telefon 2500

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF.